

rikansk kristenhet och nya mer konservativa majoriteter i domstolarna kommer att bidra till att den strikta åtskillnaden mellan stat och religion luckras upp, framför allt i delstaterna. Han påminner om att de första delstaterna hade statskyrkor och att åtskillnaden kom med den federala författningen.

Att delstaterna mer får besluta som de vill i moral- och rättighetsfrågor har som vi sett redan väckt starka reaktioner i frågor som abort och olika minoriteter rättigheter. Däremot finns säkert betydande stöd för ökade möjligheter till offentligt stöd för trossamfunds diakonala verksamhet som var en viktig del av George W Bush' program om "medkännande konservatism".

Nyhetsjournalisten Karin Henriks-son, som har skrivit flera böcker om amerikansk politik och historia efter många år i USA som korrespondent, väljer en annan utgångspunkt för sin skildring av "USA och Gud". Hennes huvudtema är att organiserad religion och personlig tro snabbt är på tillbakagång i USA, i motsats till vad Donald Trumps valseger i november och återkomst till makten med ca 80 procent av kyrkobesökarnas röster bakom sig enligt valundersökningarna skulle kunna betyda.

Men Karin Henrikssons poäng är att den högerevangelikala tillväxten skett samtidigt som sekulariseringen verkligen tagit fart i USA. I figurer och diagram på bokens pärmar får vi veta att över en fjärdedel av amerikanerna idag (2022) inte räknar sig till någon organiserad religion, en ökning med tio procentenheter på 15 år. De evangelikala, eller väckelse-

kristna, samfunden har under samma tid minskat bland vita amerikaner med tio procentenheter till dryga 13 procent. Anmärkningsvärt är att de "folkkyrkliga", inom samhällsreligionen traditionellt dominerande protestantiska kyrkorna, som gick tillbaka starkt i slutet 1900-talet, minskat mindre under 2000-talet, från knappt 18 till knappa 14 procentenheter (och faktiskt därmed nu verkar vara aningen fler än de evangelikala igen). Katolikerna minskar parallellt bland de vita, men det vägs rimligen upp av den ökande andelen latinamerikaner i befolkningen. Till och med de afro-amerikanska kyrkorna, där baptister och metodister är flest, börjar om än sakta känna av nedgången i intresse bland de yngre. Men de har en fortsatt styrka i sin blandning av intensivt gudstjänstliv och självklar praktisk diakoni, som Karin Henriks-son skildrar inkännande.

Tillbakagången för de traditionella samhällsbärande samfunden uttrycker nog också i USA samma sekularisering och trender i det moderna samhället och kulturen som vi känner igen tidigare från Europa. Men den konservativa reaktionen och mobiliseringen efter 1960-talets kultur- och livsstilrevolution och krigsprotester som Lejon lyfter fram har naturligtvis också gått ut över de liberalare kyrkorna och samfunden.

Som ett skäl till att de vita evangelikala kyrkorna nu tappat medlemmar anför Karin Henriks-son just att de blivit mer partipolitiska med ledningar som starkt engagerat sig politiskt för Donald Trump jämte de återkommande avslöjandena om korruption och sexskandaler i verksamheten.

Härtill kommer fixeringen vid abortfrågan, där som också framtick av folkomröstningarna i delstaterna under valet i höstas folkopinionen är en annan än de evangelikala kyrkornas.

Det är alltså hos en i samhället krympande grupp gudstjänstbesökare som Donald Trump fick rekordhøgt väljarstöd i höstas. Det anmärkningsvärda med hans klara seger denna gång var främst att demokraterna tappade tidigare givna röster bland arbetare och minoriteter, en del också kyrkligt aktiva som spansktalande katoliker.

I ett samlat omdöme har tyvärr bägge de här böckerna besvärande brister.

Karin Henriks-son har den vällovliga ambitionen att ge en snabb upplagbok om religiösa samfund i USA och amerikansk religionshistoria. Hon listar olika samfund efter att ha konsulterat deras hemsidor men resultatet blir både ofullständigt, slumpmässigt och ibland rent felaktigt.

Kjell O Lejons genomgång av ett stort antal presidenters religiösa inställning blir efter ett tag ett tråkigt biografiskt lexikon med detaljerade upplysningar om släkt, kyrkobesök, tal och talare vid installationer och begravningsuppgifter. Här till ägnar författaren alltför många sidor åt tröttnande gammalt gnäll på svensk USA-rapportering och svensk brist på religiös kunskap. Det drar ned en framställning som borde ha högre ambitioner.

ANDERS MELLBOURN

Statsvetare och journalist